

ДОСЛІДЖЕННЯ МАРГАРЕТ МІД НА ОСТРОВІ САМОА

Молода аспірантка доктора Боаса Маргарет Мід мала серйозні наміри щодо своєї майбутньої наукової діяльності. Вона запропонувала їй розпочати з тривалої експедиції в будь-який віддалений куточок для роботи серед примітивних племен. В решті решт її вибір зупинився на Південних морях. Завдяки зв'язкам доктора Боаса вдалося забезпечити фінансування за рахунок коштів Національної Дослідницької Ради США. Маргарет Мід було запропоновано річна експедиція на острові Самоа для антропологічних досліджень. Передбачалося детальне вивчення поведінки тубільців в юнацькому віці, особливо тих фактів, які мають відношення до статевої сфери. Маргарет Мід уклала договір з етнографічним музеєм в Гонолулу на дослідження місцевої культури та суспільних відносин, при цьому не повідомивши Раду.

У 1925 році молода дослідниця за дорученням свого наукового керівника відправилась на острови Східного Самоа в південній частині Тихого океану для вивчення туземних звичаїв. Боаса перш за все цікавила проблема становлення особистості в дитячому та підлітковому віці. В західній культурі підлітковий вік традиційно вважається (а в більшості випадків і є насправді) "перехідним", "важким". Було дуже цікаво дізнатись, чи так це в іншому суспільстві, в рамках цілком іншої культури [6].

Із завданням Маргарет Мід справилась блискуче - принаймні, якщо судити за отриманим нею результатам. За рік вона опитала десятки самоанських дівчат-підлітків (зрозуміло, що з юнаками їй було важче знайти спільну мову) і прийшла до сенсаційних висновків. Згідно її спостережень, так звана пубертатна криза, яка типова для західного суспільств, в цій острівній культурі просто не існує. Процес становлення особистості протікає гладко та поступово, без загострень та конфліктів.

Вона провела 9 місяців з дослідницькою групою, що складалась з 68 молодих самоанських дівчат від 8 до 20 років. Зважаючи на труднощі наукового контролю, що присутні при таких дослідженнях, вона зробила висновок, що самоанська молодь майже не стикається з жодними дисорієнтаціями і порушеннями в житті і психіці, що надокучають американській молоді у перехідному віці, це все пояснюється спокійним відношенням самоанців до підліткових сексуальних досліджень і статевих стосунків; що різниці між двома суспільствами були свідченням дивовижної пластичності людської поведінки; і що ця пластичність є свідченням тріумфу культури над природою.

Теоретичні знання отримані в школі доктора Боаса були досить ґрунтовними, але виявилися недостатніми. Маргарет Мід не володіла мовою тубільців, вона привезла із собою словник та підручник, і по приїзду брала приватні уроки у місцевої медсестри. Але, на жаль, отриманих знань могло б вистачити принаймні для основних розмовних навичок. Також слід врахувати, що мова тубільців Самоа для початківців являється важчим за французьку чи німецьку:

полінезійські мови не відносяться до індоєвропейських мов. Як зазначав історик Е.М. Джоунс в книжці «Виродження наших днів», Маргарет Мід не доводилося вивчати іноземні мови до експедиції на Самоа.

Маргарет Мід пробула на Самоа до 10 травня 1926 року, трохи більше восьми місяців. Більшу частину цього часу вона присвятила етнографічним дослідженням на заказ музею в Гонолулу, а не тій роботі, на яку були виділені фонди Національної Дослідницької Ради. Маргарет Мід залишалася в Паго-Паго до листопада, і лише потім відправилася до острова Тау, де традиційний побут принаймні був порушений цивілізацією. Однак 1 січня 1926 року над островам Тау пронісся руйнівний циклон, після якого життя на острові декілька місяців не поверталось в нормальне русло. Люди працювали не покладаючи рук, допомагаючи постраждалим, поповнюючи запаси харчів, відновлюючи зруйновані помешкання і, звичайно, не мали ні часу, ні бажання допомагати Маргарет Мід в її дослідженнях. Як результат, на збір матеріалу для «Дорослішання на Самоа» залишалось принаймні місяць-півтора, а не рік, як це зазначалося в книзі і як це було передбачено умовами Національної Дослідницької Ради.

Австралійський вчений Дерек Фрімен, спеціаліст з культури та мови островів Самоа, довгий час не міг зрозуміти: чому відомості, які надала Маргарет Мід, цілком відрізняються від його власних спостережень. В результаті Фрімен опублікував дві книги: «Маргарет Мід і Самоа: Руйнування антропологічного міфу» (1983) і «Фатальна містифікація Маргарет Мід» (1999) [1, 497].

Ця книга стала бестселером і підняла її в кар'єрі як популярного автора і лектора [8, 497].

У 1983 році, Дерек Фріман, австралійський антрополог, який працював в іншій частині Самоа (західній), у 1943 р. опублікував незалежний і теоретичний виклик тезам М.Мід, що називається «Маргарет Мід і Самоа: Руйнування антропологічного міфу» [8, 497].

Науковим підсумком першої експедиції став захист докторської дисертації і випуск книги "Дорослішання на Самоа". Саме ця публікація і прославила Маргарет Мід на весь світ. Книга вийшла в 1928 році з передмовою самого Франца Боаса, що зразу привернула до неї увагу вчених. Але і на широку публіку ця робота справила сильне враження. Захопливо та образно написана, зовсім вільна від наукового занудства, книга зразу стала бестселером, продається і читається до цих пір (загальний тираж в Америці перебільшив два мільйони екземплярів) і перекладена на сімнадцять мов. Сама Мід дуже любила свою книгу і при перевиданнях ніколи її не переробляла, а лише додавала нові передмови. Багаточисленних читачів книга захоплює тим, що зрозуміло і наглядно пояснює: звичні для нас проблеми не є "загальнолюдськими" і викликані специфічними особливостями, характерними для нашого способу життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кон, И.С. Маргарет Мид и этнография детства. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.litmir.net/br/?b=161011&p=125>. - Назва з екрану.

2. Mead M. Coming of age in Samoa. A Psychological Study of Primitive Youth for Western Civilization. Morrow. N.Y., 1973г., с. 297
3. Маргарет Мид. Культура и мир детства. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: URL: <http://www.pandia.ru/text/77/152/9906.php>. - Назва з екрану.